

ЗАСНОВАНА 21 КВІТНЯ 1927 РОКУ

КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК

ВИХОДИТЬ ЩОТИЖНЯ

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Безкоштовно

14 листопада 2013 року

№36 (3052)

До 70-річчя визволення Києва

Минулого тижня Україна відзначила 70-ту річницю визволення Києва від нацистських загарбників. 6 листопада 1943 року, після кровопролитних боїв упродовж вересня-листопада, війська 1-го Українського фронту звільнили столицю України від окупантів.

Працівники, студенти Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» долучилися до соціальної акції на честь пам'ятної дати.

У науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денісенка було розгорнуто книжкову виставку, присвячену 70-й річниці визволення Києва.

5 листопада у конференц-залі бібліотеки відбулася зустріч студентів і співробітників університету з ветеранами.

Про передумови, організацію і проведення Київської наступальної операції розповів голова Ради ветеранів університету, полковник у відставці Юрій Васильович Нестеренко. Зокрема він зазначив, що у боях за визволення столиці України брали участь 45 політехніків, серед них – Володимир Васильович Хільчевський, який після мобілізації польовим військоматом брав участь у боях на Лютізькому плацдармі.

Учасник Великої Вітчизняної війни, заступник голови Ради ветеранів Солом'янського району м. Києва Карл Іванович Зимній поділився спогадами про події воєнних років, зазначив високий патріотизм молоді у боях за визволення Батьківщини.

Про героїчні подвиги воїнів-визволителів розповів заступник голови ТСОУ університету підполковник у відставці Олександр Васильович Щербань.

Головний бібліотекар Ірина Булах анонсувала добірки спогадів, документальної та художньої літератури, присвяченої визволенню м. Києва.

6 листопада відбулося покладання квітів до монументу студентам, викладачам і працівникам КПІ, які загинули в роки війни. О 12:05 політехніки вшанували пам'ять воїнів-визволителів хвилиною мовчання.

Участь у заходах взяли представники керівництва університету, профспілкової та ветеранської організації, викладачі, співробітники та студенти.

Інф. «КПІ»

ВІТАЄМО!

Вітаємо студента 5-го курсу, гр. МЛ-31м Механіко-машинобудівного інституту НТУУ «КПІ» **Андрія Нікітченка** із завоюванням срібної медалі на II Всесвітніх іграх з єдиноборств (SportAccord World Combat Games), які проходили з 18 по 26 жовтня 2013 року в Санкт-Петербурзі (Росія).

На шляху до фіналу вагової категорії понад 90 кг у боротьбі на поясах Аліш наш спортсмен здолав Масуда Хаджи Пура (Іран) і Віктора Крістіана Гвебу (Свазіленд). У фінальному поєдинку Андрій поступився киргизу Нурбеку Аканову.

А. Нікітченко та С. Сасіко

Та ця перемога – далеко не перша цього року для Андрія та його тренера-наставника – викладача кафедри спортивного вдосконалення факультету біомедичної інженерії, майстра спорту СРСР з греко-римської боротьби **Сергія Сасіка**: на початку жовтня Андрій завоював «срібло» на XII Чемпіонаті світу з боротьби на поясах Аліш, який проходив у Польщі. Тоді він також посів друге місце у боротьбі з вільного стилю (вагова категорія – понад 100 кг). А наприкінці весни став чемпіоном Європи, взявши «золото» на Фестивалі традиційних видів боротьби, що проводився під егідою FILA в Литві (Паланга). Та що найголовніше – виконав норматив майстра спорту міжнародного класу!

Бажаємо нашому інженеру-механіку підкорення нових вершин та гідних суперників!

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

1 **Лекція**
Й. Мацумото

2 **М.В.Шамардаку**
– 65!

Зустріч із засновником компанії **"Cludozer"**

Семінар з економічної безпеки

Профспілки діють

"Magic Lab" у ФТІ

3 **О.Граціанський:**
авіація як спосіб життя

4 **Турнір з настільного тенісу**

Ветерани-волейболісти

"Лабіринт – 2013"

Увага, конкурси!

Лекція віце-президента Токійського університету Йоіширо Мацумото

24 жовтня віце-президент Токійського університету професор Йоіширо Мацумото прочитав у НТУУ «КПІ» лекцію на тему "Розвиток і стимулювання партнерства між вищою школою та промисловістю – спільні дослідження, трансфер технологій та університетське підприємництво".

Як підкреслив, відкриваючи зустріч, проректор НТУУ «КПІ» з міжнародних зв'язків Сергій Сидоренко, тема лекції є важливою не лише для майбутніх фахівців, які працюватимуть у наукових установах і на виробництві, але й для розуміння загальних процесів в економіці та науково-технічній сфері, що відбуваються у світі.

Представив слухачам професора Мацумото Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Тоїчі Сакага. "Я щасливий сьогодні бути серед студентів і викладачів НТУУ "КПІ" і представляти свого друга, з яким ми знайомі понад 40 років, професора Токійського університету Йоіширо Мацумото, – наголосив Тоїчі Сакага. – Він має блискучі наукові здібності. Його численні досягнення відзначені багатьма нагородами і почесними званнями. Нещодавно його обрано на пост президента Японського товариства інженерів-механіків. Упродовж багатьох років він був деканом інженерного факультету, нині є віце-президентом Токійського університету. В дослідницькій роботі, в інноваційному менеджменті він має величезний досвід. Тож я сподіваюся, що лекція професора Мацумото буде цікавою і корисною для всіх викладачів і студентів Київського політехнічного інституту".

Й. Мацумото

Виступ професора Мацумото ряснів цілком конкретними прикладами інноваційної діяльності університету, в якому він працює, тому був особливо цікавим досвід вдалого впровадження нових технологій менеджменту в інноваційній сфері та, водночас, вдалого поєднання навчального процесу і роботи, спрямованої на розв'язання реальних науково-технічних проблем. Цікавими речі, про які говорив лектор, були ще й тому, що Йоіширо Мацумото представляє найстаріший і найвідоміший дослідницький університет Японії, який, до того ж, за усіма міжнародними рейтингами входить до списку ТОП-30 найкращих університетів світу. Окрім навчальних підрозділів, до його структури входять 11 дослідницьких інститутів і 24 дослідницькі центри.

Варто зауважити, що Токійський університет є лідером серед японських університетів не лише в навчально-науковій, але й в інноваційній діяльності. В ньому вбудована струнка система підтримки наукових ідей і виведення їх у площину реального застосування і комерціалізації. Створено підрозділ корпоративних відносин, до складу якого увійшли офіс інновацій та підприємництва, офіс інтелектуальної власності та група корпоративних відносин. Цей "штаб інноваційної діяльності" підпорядковується віце-президенту університету і опікується університетською мережею відповідних підструктур. З 2005 року в Токійському університеті запроваджено 6-місячну освітню програму в галузі підприємництва і бізнес-планування – нині її визнано однією з найважливіших ініціатив вишу. Крім того, в 2007 році відкрито Інкубаційний фонд для університетських стартапів, навіть самі масштаби якого не можуть не вражати: він провадить

свою діяльність у спеціально спорудженій семиповерховій будівлі, в якій містяться 30 підрозділів і виділено площі під 30 різноманітних лабораторій. У проектах, які тут реалізуються, задіяні 69 % студентів і аспірантів, які здобувають освіту за природничими та технічними напрямками, та 31 % студентів і аспірантів, що вивчають гуманітарні науки та соціологію! Не дивно, що Токійський університет за показниками вдалих стартапів вийшов у число лідерів серед японських вишів.

Не можна забувати й про те, що дослідження і розробки вчених, аспірантів і студентів Університету Токіо затребувані і відомими японськими корпораціями: серед партнерів університету такі відомі бренди, як "Panasonic" (Matsushita Electric Industrial Co., Ltd), "NEC Corporation", "NISSAN Motor Co., LTD", "HITACHI", "FUJITSU" та інші. Відтак це позначається і на фінансуванні вишу – більше половини його річного бюджету складають кошти від виконання угод, грантів на виконання певних досліджень, спонсорських внесків і добровільних пожертвувань.

Слід відзначити, що інноваційна активність японських університетів особливої прискорення набула після реформи 2004 року – коли держава надала державним університетам незалежність і можливість отримувати право інтелектуальної власності на розробки їх дослідників. Органи державної влади надають максимальне сприяння цьому напрямку роботи вишів. Досвід Токійського університету – яскравий приклад результатів, що їх дає така політика економіки країни, й чудова ілюстрація ефективності програм і механізмів сприяння прискоренню інноваційної діяльності, про які 23 жовтня, якраз напередодні лекції

професора Мацумото, розповідав виконавчий директор Японської науково-технологічної агенції (JST) Мішіо Обара під час візиту до КПІ її представницької делегації. Серед іншого він повідомив, що більша частина бюджету Японської науково-технологічної агенції фінансується державою і цього року сягнула 1,2 мільярда доларів, причому половина цієї суми спрямовується до університетів і наукових установ, чверть витрачається на забезпечення зв'язку науки з промисловістю та вирішення питань інтелектуальної власності, решта – на створення відповідних баз даних, забезпечення комунікаційних аспектів такої роботи та інші нагальні потреби. Одним з головних завдань JST є забезпечення інноваційної діяльності не лише в суто японських дослідницьких організаціях, але й у партнерстві з науковими установами інших держав. Тож нині за сприяння JST у 39 країнах світу реалізується 77 проектів, причому фінансування їх здійснюється через JST коштом не лише Міністерства освіти, культури, спорту, науки і технологій, але й Міністерства закордонних справ Японії.

До речі, долучитися до такої діяльності мають змогу й українські виші, насамперед НТУУ "КПІ", який уже має угоди про партнерство з кількома японськими ВНЗ. Обговорення такої можливості було однією з цілей відвідування університету представниками JST. А наскільки ефективною може стати співпраця свідчить інноваційна діяльність Токійського університету.

Дмитро Стефанович

ВІТАЄМО! ВІТАЄМО!

Михайлу Васильовичу Шамардаку – 65!

Якщо запитати пересічного громадянина, з ким асоціюється ім'я Михайло Васильович, згадують вочередь Василя Фрунзе чи вченого Ломоносова. Та для київських політехніків – це завідувач відділення студентської поліклініки М.В.Шамардак, який обіймає цю посаду вже 26 років. Нині він святкує своє 65-річчя. Як би скрутно не було, але студенти університету отримують безкоштовну, доступну і кваліфіковану медичну допомогу. За довгі роки тут сконцентровано кращі набутки студентської медицини – кваліфіковані кадри, медичні технології діагностики й лікування хворих. Проводиться велика профілактична робота.

Життєва дорога не була прямою, та лише цілеспрямовані й працьовиті, керуючись любов'ю й турботою про людей, залишають по собі добру згадку і вдячність оточуючих. Сьогодні ми з особливою повагою згадуємо про те, що вся трудова діяльність М.В.Шамардака нерозривно пов'язана з високою і благополучною місією – служінням медицині. Він довів свою професійну придатність, зробив вагомий особистий внесок у справу зміцнення й укріплення здоров'я студентської молоді в університеті. За що його поважають студенти-політехніки.

Народився Михайло Васильович 9 листопада 1948 р. у бідній селянській сім'ї. Після закінчення середньої школи 17-річним юнаком трудився на Київському заводі експериментальних конструкцій, звідти пішов до армії. Після демобілізації навчався на педіатричному факультеті Київського

медичного інституту ім. О.Богомольця. Отримавши лікарську професію, працював в Ірпінській міській центральній лікарні, де пройшов шлях від дільничного педіатра до головного лікаря дитячої лікарні. Пізніше був переведений на посаду довіреного лікаря ЦК профспілок Київської області.

І от уже багато років, як лікар вищої категорії М.В.Шамардак присвятив себе організації медичного обслуговування студентської молоді, працюючи на посаді завідувача поліклінічного відділення №1 Київської міської студентської поліклініки, яке обслуговує студентів НТУУ "КПІ". Поліклінічне відділення, як і вся система охорони здоров'я, переживає не кращі часи, але попри соціальні й економічні негаразди, сумлінно виконує своє функціональне призначення.

Студенти КПІ можуть пишатися, що мають у себе такий лікувальний заклад, де без відриву від занять можна отримати медичну допомогу. Діяльність поліклінічного відділення, разом із факультетом біомедичної інженерії та санаторієм-профілакторієм, спрямована на виконання довгострокової медичної програми "Меднетполітех", одним із розділів якої є покращення здоров'я студентів.

Колектив Київської політехніки зичить вам, Михайле Васильовичу, здоров'я й довголіття. Продовжуйте і розвивайте напрацювання, які Ви започаткували в КПІ, щоб випускники університету були не тільки висококласними фахівцями, а й здоровими людьми.

Зустріч із засновником компанії "Cloudozer"

Віктор Советов

Попри чітко заплановані теми (прийняття інженерних та бізнесових рішень у галузі ІТ, перспективи розвитку галузі), спілкування з самого початку зустрічі перейшло в невимушене русло. Віктор Советов залюбки відповідав на кожне поставлене запитання та охоче ділився власним досвідом. Студенти піднімали найрізноманітніші теми: від технологій хмарних обчислень та зберігання великих обсягів інформації без дата-центрів до думки гостя про взаємодію між ІТ-компаніями та університетами. Також кожен охочий мав змогу долучитися до зустрічі в режимі онлайн – переглядаючи інтернет-трансляцію в прямому ефірі.

Нагадаємо, що це була п'ята зустріч у НТУУ "КПІ" в рамках "ASU Talks" – проекту, створеного викладачем факультету інформатики та обчислювальної техніки КПІ Олексієм Молчановським. Метою проекту є пробудження ініціативи студентів до

навчання та саморозвитку у сфері ІТ через знайомство та надання можливості спілкуватися з успішними та досвідченими спеціалістами сфери ІТ. Гостями проекту вже були Дмитро Костик, засновник компанії "Kodisoft"; Дмитро Дзюба, дослідник у сфері штучного інтелекту, науковець лабораторії "ALLEN Lab"; Сергій Ляшевський, професор електротехніки Рочестерського технологічного інституту та Ярослав Ажнюк, засновник агенції "SM Digital" та громадської організації "Інтернет Ініціативи".

Відео кожної зустрічі та докладнішу інформацію ви можете продивитися на сайті проекту (talks.asu.kpi.ua) чи в групі вконтакті (vk.com/asutalks).

Наступна зустріч у рамках проекту "ASU Talks" планується на грудень 2013 року. Відвідати її запрошуємо всіх бажуючих студентів та викладачів НТУУ "КПІ".

Ольга Троянчук, ФІОТ

СЕМІНАР З ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

21–22 жовтня в НТУУ "КПІ" пройшов V Науково-практичний семінар з міжнародною участю "Економічна безпека держави і науково-технологічні аспекти її забезпечення" ("Недінські читання").

Уже 5-й рік ТЕФ та ФММ проводять спільний семінар, присвячений світлій пам'яті І.В. Недіна – фахівця з управління станом довкілля й комп'ютерних технологій, професора КПІ. Ігор Валентинович був людиною, яка органічно поєднувала в собі високі вимоги до теоретичного знання і практичної цінності, затребуваності знань. Його оригінальний, дещо технологічний погляд на господарські процеси був легко впізнаваний.

Учасники конференції – його учні, колеги, друзі, однодумці – розглядали проблеми економічної безпеки – від теорії та методології дослідження до практичних аспектів її реалізації.

Із вітальним словом виступив декан ТЕФ проф. Є.М.Письменний. Він зазначив, що в сучасному світі над-

звичайно важливими є питання забезпечення економічної безпеки держави і створення необхідних передумов для досягнення високого рівня усіх її складових. Учасників семінару привітали також чл.-кор. НАН України, професор, голова комісії з питань реформування Міністерства економіки України В.І.Мунтян, радник дирекції Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України, професор, заслужений економіст України А.І.Сухолюков, професор Інституту енергетики Ризького технічного університету А.Ю.Махнітко, керівник програми СНТ, доцент НТУУ "КПІ" М.З.Абдулін.

Сприяння проведенню конференції надало Науково-виробниче об'єднання "Струменево-нишова технологія". Матеріали семінару надруковано в колективній монографії "Економічна безпека держави: міждисциплінарний підхід".

І.В.Сегеда, заступник декана ТЕФ

Учасники семінару

ПРОФСПІЛКИ В ДІЇ

Засідання профкому співробітників

Чергове засідання профспілкового комітету співробітників НТУУ "КПІ" відбулось 24 жовтня в залі засідань адміністративної ради. Було розглянуто, зокрема, звернення до Прем'єр-міністра України з приводу затримки Держказначейством поточних проплат університету.

Як повідомив голова профкому В.І.Молчанов, хоча фактично в університеті ці кошти наявні, з боку Головного управління Державної казначейської служби України у м. Києві виникли суттєві дозвільні затримки, які призвели до несвочасного виконання університетом своїх фінансових зобов'язань перед працівниками, постачальниками та за комунальні послуги. Зокрема, до невивлати заробітної плати працівникам університету за першу половину жовтня на суму 1 млн грн; до несплати за комунальні послуги понад 900 тис. грн; до боргів перед постачальниками за надані продукти харчування для студентських їдалень на суму 1,1 млн грн. В.І.Молчанов зауважив, що окрім порушення законодавчо встановлених гарантій щодо видатків по захищених статтях Державного бюджету, зазначені негаразди суттєво погіршують соціальний клімат у трудовому колективі і можуть сприяти громадянському напруженню в НТУУ "КПІ".

Серед інших питань були розглянуті подання проректорів університету про звільнення працівників у зв'язку з різними причинами; обговорено питання організації заходів для дітей співробітників під час новорічних свят; розглянуто заяви про надання грошової допомоги членам профспілки.

Щодо організації відвідування дітьми співробітників-членів профспілки новорічних заходів, було прийнято рішення про централізовану закупівлю близько 600 квитків, а також про можливість залучення профспілкових коштів підрозділів для придбання додаткової кількості квитків. Новорічними подарунками за рахунок коштів фонду соціального страхування забезпечуються діти, яким на 01 січня 2014 р. не виповнилось 14 років. Завершується складання відповідних списків.

За результатами обговорення поданих профспілковими бюро підрозділів списків та обґрунтованих заяв на отримання матеріальної допомоги було ухвалено рішення про її надання.

Прес-конференція в УНІАН

4 листопада 2013 р. в інформаційному агентстві УНІАН з ініціативи Київської міської організації Профспілки працівників освіти і науки України відбулася прес-конференція на тему "Стан виплати заробітної плати співробітникам та стипендій студентам ВНЗ м. Києва". Від НТУУ "КПІ" у прес-конференції взяли участь заступник голови первинної профспілкової організації співробітників НТУУ "КПІ" Михайло Безуглий та голова первинної профспілкової організації студентів НТУУ "КПІ" Андрій Гаврушкевич. Учасники прес-конференції оголосили вимогу щодо неприпустимості порушення законодавства про оплату праці та виплати стипендіального забезпечення встигаючим студентам вищих навчальних закладів м. Києва.

Територіальні відділення Держказначейської служби України в м. Києві блокують платежі за фінансовими зобов'язаннями державних вищих навчальних закладів. Така ситуація ускладнює здійснення вищими навчальними закладами господарської діяльності та призводить до затримки виплати заробітної плати працівникам і стипендій студентам. Так, за першу половину жовтня затримка зарплати викладачам становила від 7 до 12 днів, а стипендій студентам НТУУ "КПІ" та КНЛУ – 6 днів.

Станом на 01.11.2013 р. сума затримки Держказначейством по видатках НТУУ "КПІ" складає: за комунальні послуги 1 млн 350 тис. грн, за продукти харчування майже 1 млн 200 тис. грн, за планові та поточні ремонти 1 млн 140 тис. грн. По заробітній платі заборгованість ліквідована, проте із затримкою на 1,5 тижня.

У зв'язку з цим ВНЗ, профспілкові організації та Київська міська організація Профспілки працівників освіти і науки України звернулися до Кабінету Міністрів з вимогою, аби в подальшому не виникало питань щодо затримки заробітної плати та стипендій, а всі виплати для ВНЗ здійснювалися згідно з графіками. В іншому випадку працівники вишів звертатимуться до суду та братимуть участь в активних заходах – мітингах, демонстраціях, маніфестаціях, пікетуваннях Кабміну.

Інф. профкому співробітників

Магічна лабораторія у ФТІ

Що не кажи, а все незрозуміле та таємниче притягує людину, як магніт. А де незрозуміле – там уже й магія. Може тому стільки спільного навіть у словах "магніт" і "магія". "Дива суперечать не природі, а тому, що ми про неї знаємо", – говорив свого часу Блаженний Августин. Із плином часу дива

переходять у категорію відомого, а потім і буденного. Те, що раніше вважали магією, є наукою. Але скільки б ми не пізнавали, перед нами завжди розкриваються нові горизонти невідомого. Тому в нашому житті, як кажуть, завжди є місце диву.

Вибравши шлях науки вже багато років назад, я й гадки не мав, що слово "магія" буде якимось чином пов'язане з моєю професійною діяльністю. Але дива трапляються... Одного разу директор Фізико-технічного інституту Олексій Миколайович Новіков запросив мене до себе на цікаву розмову. Тут слід зазначити, що на ФТІ, крім викладання, я займаюся ще й підготовкою студентів до олімпіад та різних наукових змагань з фізики. Тому я думав, що ми будемо обговорювати якісь наші справи "олімпіадні". Однак з'ясувалося, що Олексій Миколайович захоплений зовсім новою ідеєю, а саме створенням студентського наукового театру. Який театр? Ми ж не актори, не режисери, ми – науковці і готуємо інженерів та науковців. Але шеф був сповнений ентузіазму і віри в успіх, тож я вирішив спробувати... Справа для мене була нова і невідомою. "А хіба фізика, яку я так люблю, не є для багатьох такою ж невідомою та таємничою, прямо як магія?", – розмірковував я. Так народилася назва нашого наукового театру "Магічна Лабораторія", або "Magic Lab" – англійською. Потім був пошук цікавих експериментів, об-

ладнання, однодумців. Пішов звичайний процес, коли ідея втілюється у життя. "Шлях у тисячу лі починається з першого кроку", – говорить китайська мудрість. Цей крок було зроблено, а шлях... то він як знання – нескінченний. Сьогодні наш театр має багато цікавих номерів: із рідким азо-

ладання, однодумців. Пішов звичайний процес, коли ідея втілюється у життя. "Шлях у тисячу лі починається з першого кроку", – говорить китайська мудрість. Цей крок було зроблено, а шлях... то він як знання – нескінченний. Сьогодні наш театр має багато цікавих номерів: із рідким азотом, з надпровідником, металами з пам'яттю форми, різними магнітами, двигуном Стирлінга, що працює від чашки з чаєм, та багато ще чого... Арсенал наших магічних див варіюється від левітації предметів та горіння води для старших школярів до шоу "мільних бульбашок" для найменших глядачів. Ми брали участь у різних міжнародних проектах, що пов'язані з поширенням наукових знань серед дітей і молоді: "Інтел-техно", "Спарк Лаб", "Наукові пікніки". Але це все шлях, а мета – показати, що знання перетворюють невідоме і страшне на знайоме і приємне, але від того не менш цікаве.

Ми широким вдячності всім, хто нас підтримує: від керівництва фізтеху і моїх колег-викладачів до наших глядачів, що роблять свої перші кроки від магії до науки.

Приходьте, дивіться, приєднуйтеся!

Дмитро Філін, ст. викладач ФТІ та студенту "Magic Lab"

Олексій Граціанський: авіація як спосіб життя

На міжнародній авіаційній виставці 1928 року в Берліні загальну цікавість відвідувачів викликав представлений Харківським авіаційним заводом перший у світі санітарний літак "К-3" кон-

О. М. Граціанський

струкції Костянтина Калініна. Фахівці й аматори авіації уважно розглядали спеціальний салон, засоби кріплення нош та інші пристосування для транспортування хворих і поранених людей. А ще захоплено дивилися на величезне зображення на стенді, на якому кремезний хлопець в авіаційній формі, широко усміхаючись, тримав зварну ферму фюзеляжу літака. Насправді, як згадував пізніше зображений на стенді молодий богатыр, утримував 180-кілограмову конструкцію було зовсім не легко, але фото демонструвало, що в СРСР навчилися виробляти такі легкі вузли з труб, що їх було зможі тримати одна людина – заради цього варто було і потерпіти.

Звали молодого авіатора Олексій Граціанський. За рік до того він закінчив Київський політехнічний інститут і тепер працював у конструкторському бюро Харківського авіаційного заводу. До речі, саме він і спроектував салон літака "К-3", який так сподобався закордонним фахівцям. Згодом його життя кардинально змінилося, він став знаменитим льотчиком-випробувачем, і впродовж усієї льотної біографії йому дуже допомагав той інженерний гарт, який він отримав спочатку в КПІ, а потім – в КБ Калініна.

Перше захоплення авіацією

Олексій Миколайович Граціанський був корінним киянином. Він народився 20 березня 1905 року в учительській родині. Батько викладав російську словесність в одному з київських реальних училищ, мати працювала вчителькою у початковій школі. Через нестатки сім'я на деякий час виїжджала до Бердичева, але в грізному дев'ятнадцятому році повернулася до Києва. За рік розпочалася трудова біографія Олексія: став учнем слюсаря-ремонтника на заводі "Ремповітря-6". Це було щойно утворене авіаремонтне підприємство, першим директором якого був призначений тодішній ректор КПІ, відомий авіафахівець Вікторин Бобров (нині це Державне підприємство "Київський завод "Авіант").

Вибір першого місця роботи був не випадковим – батько і старші брати цікавилися першими перемогами авіації, це захоплення передалося і Олексію. Першим завданням, яке отримав молодий робітник, було очищення і притривання клапанів циліндрів двигунів "Рон", "Клерже", "Сальмсон", які найчастіше використовувалися на початку авіаційної ери. Утім, працювати доводилося і з іншими моторами. При цьому найчастіше ані їх технічних описів, ані креслень взяти було ніде, тому Олексій розбирався в них самотужки. Ці перші роки роботи з їхніми складнощами не лише не віднадили Олексія Граціанського від авіації, але й стали чудовою школою, яка в подальшому житті не раз ставала йому в нагоді при випробуванні нових літаків. Побачивши любов до авіації, наполегливість і невгамовне бажання хлопця пізнавати нове, підприємство в 1921 році дало направлення Олексію Граціанському на навчання в Київському політехнічному інституті.

Студент-політехнік

У тому ж році Олексій Граціанський вступив на механічний факультет КПІ, відомий своїми авіаційними традиціями. Та його перший студентський клопіт стосувався не навчання. Повноцінне академічне життя, що практично завершило в роки громадянської війни, відновлювалося повільно. Інститутські будівлі потребували ремонту. Величезною проблемою, з огляду на близьку зиму, була організація опалення приміщень, придатних для проведення занять. Тому для виконання ремонтних робіт і заготівлі дров зі студентів були сформовані спеціальні брига-

ди. Після лекцій і лабораторних робіт вони направлялися на інститутські об'єкти і працювали до пізнього вечора. Граціанський був серед тих, хто демонтував покинуту вузькоколіяку, яка вела до селища Корчувате під Києвом і шпалы якої спаливалися в інститутських грубах. Невдовзі місто виділило КПІ цілу ділянку лісу біля Пушії Водиці, й Олексій цілих два місяці до настання холоду пиляв дерева і ношував разом зі своїми товаришами в наметі, зігріваючись від багаття і готуючи на ньому їжу.

Потім студент Граціанський був відряджений до комсомольських частин особливого призначення (ЧОН), і майже чотири місяці воював у їх складі з бандитськими загонами Орлика, Марусі та Мордалевича, що тероризували передмістя Києва.

Тому по-справжньому Олексій Граціанський розпочав навчання лише навесні 1922 року. Оскільки він був у числі перших студентів, які обрали щойно відкриту на механічному факультеті авіаційну спеціальність, активну участь узяв і в облаштуванні навчально-демонстраційних авіаційних майстерень, кабінету авіаційного моторобудування та авіа музею.

Із захопленням Олексій Граціанський почав працювати і в Авіаційному науково-технічному товаристві (АНТТ), яке фактично забезпечувало практичну складову програми підготовки фахівців для авіабудування. Особливо припали йому до душі заняття і робота в планерній секції АНТТ.

Першими вчителями для Граціанського та багатьох його товаришів у ті роки стали піонери авіації брати Іван, Андрій і Євген Касяненки. Вони були живою історією українського авіабудування, багато роби-

лих змаганнях в Коктебелі, де члени планерної секції АНТТ КПІ вперше демонстрували планер власної розробки "КППР-1". Варто зауважити, що літав на цьому апараті відомий київський льотчик і, водночас, студент КПІ Костянтин Яковчук, а студенти-розробники виконували роботу техніків, механіків, помічників суддів. Оцінивши фізичні дані Олексія Граціанського, організатори змагань включили його до стартової команди, і він разом з такими ж міцними хлопцями щодня з ранку до вечора відправляв у політ планери різної ваги і конструкції за допомогою довгоелектричних амортизаторів.

Там, на горі Узун-Сирт, він познайомився з учнем і сподвижником Миколи Жуковського професором Ветчинкіним, з майбутніми видатними авіа-конструкторами Туполєвим, Ілюшіним, Антоновим, Гуревичем. А ще, завдяки Арцеулову, – з видатним поетом і художником Максиміліаном Волошиним, який жив у Коктебелі. Той живо цікавився новою справою і навіть приймав авіаторів у своєму домі.

Сповнені нових вражень і знайомств, літні університети додали впевненості у правильності обраного шляху, і з початком нового навчального року Олексій ще наполегливіше взявся за навчання. Не залишав роботи і в планерній секції. Захоплення планеризмом було цікавою і важливою гранню його життя, яка сформувала Граціанського як майбутнього видатного льотчика. На цій основі Олексій Граціанський потоваришував з іншим студентом механічного факультету КПІ, майбутнім підкорювачем космосу Сергієм Корольовим. Разом вони навчалися в школі планерного спорту при АНТТ КПІ.

А ще мало не щодня Олексій поспішав на рідний завод: Костянтин Калінін запросив його, Олексія Руденка, Дмитра Томашевича та ще кількох студентів взяти участь у роботі над проектом першого вітчизняного пасажирського літака, який у позаурочний час взялися будувати на "Ремповітрі" молоді робітники і техніки. Це була справжня серійна справа, особливо для студентів КПІ, які виконували її паралельно з навчанням. Конструкція вийшла вдалою, вона успішно пройшла всі випробування й була рекомендована до промислового впровадження. У зв'язку з тим, що виробляти її планувалося в майстернях акціонерного товариства "Укрповітряшлях" у Харкові, випускник КПІ Костянтин Калінін, для якого проект "К-1" був дипломним, був призначений начальником цих майстерень. А ще він отримав завдання перетворити їх на авіабудівний завод з власним конструкторським бюро.

Молодий інженер

Після закінчення КПІ, на початку 1926 року до Харкова переїхав і Олексій Граціанський – уже як інженер-конструктор. Практично з перших днів роботи в майстернях "Укрповітряшлях" він разом з іншими членами невеликого молодого колективу долучився до проектування санітарного літака "К-3". Граціанському було довірено обладнання спеціальної кабінки для перевезення хворих і поранених. Він виконав завдання блискуче. Тож в успіху "санітарки" (як її називали льотчики) на міжнародній виставці в Берліні була і заслуга Олексія Граціанського.

Загальносоюзне і навіть міжнародне визнання калінінських розробок не врятувало нове КБ від інтриг недоброзичливців з "Укрповітряшлях", які фактично відстоювали інтереси німецької фірми "Дорнь", що впродовж кількох років постачала свої літаки для використання на авіалініях України. Усі етапи боротьби за право створювати вітчизняну авіаційну техніку мо-

лодий інженер Граціанський пройшов пліч-о-пліч з Костянтином Калініним. Урешті-решт справа вийшла на урядовий рівень, було прийнято рішення про переобрання керівництва правління "Укрповітряшлях", після чого розробкам молодого колективу було дано зелене світло. Надзвичайно швидко було збудовано літак "К-4", що вироблявся у трьох модифікаціях, і літак "К-5", якому на десятиліття судилося стати основним пасажирським літаком на внутрішніх авіалініях Радянського Союзу. У створенні обох літаків Граціанський взяв найактивнішу участь. При цьому навіть напружені темпи роботи не завадили йому знову взятися за навчання – тепер уже льотної справи.

Власне, першого досвіду керування літальними апаратами він набув ще в пла-

лоднокровності і навички польотів на безмоторних апаратах, він міг би розбитися. Ця пригода, втім, не змусила його відмовитися від подальшого навчання: він успішно завершив курс і був зарахований до тренувального загону "Укрповітряшлях", де готували пілотів для пасажирських літаків. Там він пройшов практику польотів на машинах різних марок і значно підвищив свою пілотську кваліфікацію.

Льотчик-випробувач

Після остаточного закінчення навчання Олексій Граціанський майже відразу був зарахований до числа заводських льотчиків-випробувачів. Попервах Олексій не переривав і конструкторської діяльності. Проте з часом льотне навантаження настільки зросло, що з кульманом довелося тимчасово розпрощатися. Роботи у льотчиків-випробувачів було багато, але Граціанському дуже допомагало досконале знання техніки, яку доводилося здійснювати у повітря. Першими літаками, які довірили випробувувати Олексію Граціанському, були серійні модифікації знайомих йому ще з креслень калінінських машин "К-4", "К-5" і "К-6".

Ставши асом-випробувачем, Граціанський тонко відчував кожну машину ще й як авіаційний конструктор. Тому під час кожного польоту він підказував розробникам, що необхідно вдосконалити в конструкції нового літака. На

Підготовка до польоту літака "К-3", Харків, 1926 р.

початку 1930 року Тсоавіахіам (Товариство сприяння обороні, авіації і хімічному будівництву) оголосило конкурс на кращий проект навчально-спортивного літака, про який уже давно мріяв Олексій Граціанський. Тож він узявся у вільний від польотів час за розробку нової машини. Уже навесні 1930 р. він представив на розгляд комісії проект, який був визнаний кращим серед усіх, що надійшли з різних куточків України. При цьому особливо відзначили гарні аеродинамічні характеристики і новизна елементів крила пропонованої машини, завдяки чому за порівняно невеликої потужності двигуна досягалися високі льотні характеристики. Крім того, літак мав стабілізатор, що керувався в польоті, та спарене управління, а для зручності зберігання та транспортування наземним транспортом два члени екіпажу могли впродовж приблизно двох хвилин скласти крила літака вздовж фюзеляжу. До того ж, Граціанський та інженери В.Мельников і В.Бондаренко, які допомагали йому в роботі, багато уваги приділили аеродинаміці: кабіну було вписано в контури фюзеляжу, двигун закрито капотом, шасі – обтічниками.

Перший зразок навчально-спортивного літака був побудований і випробуваннями на Харківському авіазаводі на початку 1931 року. Літак отримав назву "Омега" – за першими літерами імені, по батькові та прізвищу автора розробки – Олексій Миколайович Граціанський.

У 1933 році літак отримав другу премію вже на Всесоюзному конкурсі. Проте серійно не випускався – через відсутність необхідного двигуна. Проктувався він під дослідний двигун "НАМІ-65" ("М-23"), який не виправдав надій розробників. Тому єдиний екземпляр "Омеги" був переобладнаний під імпортований двигун "Вальтер" потужністю у 60 к.с. і переданий до Полтавської школи льотчиків Тсоавіахіму, де до 1941 року використовувався для підготовки льотчиків.

Літак О. Граціанського "Омега", Харків, 1931 р.

Та основною роботою Олексія Граціанського залишалися польоти. І не лише випробувальні. В 1931 році для того, щоб отримати дозвіл на перевезення пасажирів на "К-5", літак мав бути випробуваний у далекому технічному рейсі. Здійснивши його Калінін довірив Олексію Граціанському. Маршрут був далекий: Харків – Ростовна-Дону – Мінеральні Води – Красноводськ – Ашхабад – Самарканд – Ташкент – Оренбург – Самара – Пенза – Харків. Не лише переліт, але й підготовка до нього стали для Олексія Миколайовича черговою сходячкою до оволодіння вищою льотною майстерністю.

(Продовження в наступному номері)

М. З. Згуровський,
ректор НТУУ "КПІ",
академік НАН України

ТУРНІР З НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ

Настільний теніс вважається одним із найпопулярніших видів спорту у світі. Оксана Чиченьова (на фото – друга зліва), викладач кафедри фізичного виховання факультету біомедичної інженерії НТУУ "КПІ" впевнена, що людина, яка грає в настільний теніс, не лише підтримує свою фізичну форму, а й розвивається інтелектуально, адже під час гри потрібно постійно аналізувати ситуацію, миттєво обирати тактику та ефективно застосовувати різні технічні прийоми. Її думці варто довіряти, адже Оксана – переможниця в особистому та командному заліку Всеукраїнського турніру з настільного тенісу серед членів профспілки працівників освіти і науки України, який пройшов 18–21 вересня. "Проведення таких змагань є корисним, оскільки ми можемо поспілкуватися зі своїми колегами та обмінятися досвідом", – говорить Оксана Чиченьова.

У турнірі взяли участь 83 гравці з 16 регіонів України. Учасники показали високий рівень підготовки, сплановану стратегію гри, уміння відстежувати м'ячі й прораховувати удари. Компетентне журі оцінювало успішні виступи в особистому змаганні, індивідуальну техніко-тактичну підготовку кожного гравця, а також відзначало командну гру.

У командному заліку перемогу у Всеукраїнському турнірі з настільного тенісу серед членів профспілки ви-

борола команда зі столиці України – Києва у складі: Оксана Чиченьова (НТУУ "КПІ"), Оксана Михайлик (спортшкола №26), Микола Одаренко (НПУ ім. М.П.Драгоманова), Володимир Казмирчук (Київський НУ технологій та дизайну), Дмитро Дробов (спортшкола №23), Віктор Журавльов (КНУ ім. Т.Шевченка).

Вітаємо нашу колегу з перемогою та зичимо подальших успіхів їй та її учням.

*В.К.Щербаченко,
ст. викладач кафедри фізичного виховання*

Ветерани-волейболісти знову на висоті

Наприкінці вересня в Алушті відбулися фінальні змагання П'ятих Всеукраїнських ігор ветеранів спорту з волейболу і Кубка України 2013, присвячені 20-річчю Асоціації ветеранів волейболу України. Фінальним іграм передували відбіркові змагання в усіх регіонах, у яких взяли участь понад 500 команд. Примітно відзначити, що серед всеукраїнських фіналістів Київську політехніку представляли аж дві команди – "60+" і "70+".

Волейболісти-ветерани НТУУ "КПІ" після успішних виступів на першості м.Києва уже не вперше пробиваються до фіналу. До речі, наші команди – єдині, що представляли окрему організацію. Решта, як правило, є збірними міст чи регіонів. Треба було бачити, як гідно, з молодечим завзяттям боролися наші спортсмени, перемагаючи маститих суперників.

Як завжди, своїми нестандартними подачами терзав оборону супротивника капітан команди "70+" професор ІЕЕ В.А.Єрошенко, який є президентом Клубу ветеранів НТУУ "КПІ". Команди політехніків вирізнялися серед інших учасників ігровим інтелектом і високою культурою поведінки на майданчику. Честь університету у складі збірних команд захищали: команда "70+" – капітан В.А.Єрошенко, проф. ІЕЕ; І.В.Бейко (ФПМ), І.А.Андрющенко, О.А.Величко, Ю.М.Панчишин, С.М.Годлевський, Е.С.Станішевський. Команда "60+" – капітан М.З.Абдулін, доц. ТЕФ; А.О.Новацький (ФІОТ), В.С.Герасимчук (ФМФ), М.А.Прокочук (АТП), О.Ф.Оберемок (ІЕЕ), О.А.Леонєв (ПБФ), П.А.Мінєєв, В.А.Шагохін, В.Г.Лещенко, А.В.Прусський.

Команда "60+"

У ході змагань гравці наших збірних знайомлять численних уболівальників та учасників ігор з історією, сучасністю й традиціями Київської політехніки. Під час неформальних зустрічей розповсюджують буклети й іншу літературу про НТУУ "КПІ".

При підготовці до ігор і під час змагань наші гравці постійно відчували підтримку й турботу адміністрації та громадських організацій університету. Команди висловлюють вдячність профкому співробітників НТУУ "КПІ" й особисто його голові В.І.Молчанову, який взяв під особистий контроль хід підготовки до змагань. Команди були забезпечені усім необхідним для гідного виступу на першості України, зокрема сучасною оригінальною формою.

Користуючись нагодою, запрошуємо всіх охочих долучитися до тренувань волейболістів-ветеранів у понеділок і четвер з 17.30 до 19.00 в ігровому залі спорткомплексу НТУУ "КПІ".

М.З.Абдулін, доц. ТЕФ

Команда "70+"

Студенти. Осінь. Лабіринт...

Ці поняття якнайкраще поєднуються між собою, коли ми говоримо про туристичні змагання, що стали традиційними для КПІшників. «Лабіринт 2013. Осінь» 11–13 жовтня уже вкотре зібрав студентів НТУУ «КПІ» на базі СОТ «Політехнік». Гру було започатковано понад 8 років тому, за цей час вона не втратила своєї актуальності, у неї з'явилися прихильники та постійні учасники. Їх не зупиняють ні холод, ні дощі, ні складні випробування, запропоновані організаторами змагань.

Цього разу на учасників чекали нові сюрпризи. Найбільше азарту та захоплення викликала «Нічна гра», де команди випробовували майже як вояків спецназу. Гра складалася з 12 етапів: надання медичної допомоги, мотузковий лабіринт, сигналізація, підкопи та інші. Змагання проходили в майже екстремальних умовах, та ні суцільна темрява, ні шумові й світлові ефекти не зупинили учасників. Випробування, коли необхідно було проповзти через калюжу з багнюкою, викликало найбільше емоцій. Та на цій малоестетичній перепоні «не спіткнувся» жоден учасник, навіть дівчата.

Удень традиційно пройшли змагання з туризму. На студентів чекали переправи: «Паралель», «Ліани», «Тролейбус», «Метелик», «Петлі» та інші. Також між командами було проведено міні-турніри з футболу та волейболу. Новинкою став конкурс капітанів, де лідери команд проявляли себе в перегонах на тачках, пройшов невеликий тест на інженерні здібності «eggs-test», відбулися творчі презентації команд.

За результатами неупередженого суддівства перше місце посіла команда першого гуртожитку «Копійка», друге отримала команда 14-го гуртожитку «Раки», а третє – команда 12-го гуртожитку «Раки». У конкурсі «Нічне орієнтування» команди показали такі результати: перше місце – «Копійка», друге – «Раки», третє – команда 14-го гуртожитку «Раки», незважаючи на назву, виявилися спритними та азартними, вони перемогли ще й у футболі. У волейбольних поєдинках першість здобула команда «Острів невезення», знову-таки спростувавши істину: як ви яхту назвете, так вона і попливе.

Кілька слів про організаторів та ідейну підтримку «Лабіринту». Ініціатором та засновником турніру є дирекція студмістечка НТУУ «КПІ», зокрема заступник директора з виховної роботи Є.Б.Лазаренко. Щира подяка команді організаторів та суддів, а також адміністрації СОТ «Політехнік». Подарунки для переможців надали профком студентів НТУУ «КПІ» та мережа магазинів «Комп'ютерні технології».

«Лабіринт» пройшов в атмосфері спортивної конкуренції, гарного настрою та позитиву. Додому учасники поверталися з набутим досвідом та яскравими враженнями від незабутніх вихідних, проведених у наметах біля Київського моря з веселими стартами, піснями під гітару, новими знайомствами.

Інф. дирекції студмістечка

Увага! Конкурс молодих енергетиків

Рада старіших енергетиків України, Науково-технічна спілка енергетиків та електротехніків України та Рада молодих енергетиків України разом з Національним технічним університетом України "КПІ" вже в тринадцятий раз проводять Всеукраїнський конкурс «Молодь – енергетиці України». Це конкурс наукових робіт з проблем енергетики, і в цьому році він особливий, оскільки присвячується 115-й річниці «Київської політехніки».

Конкурс проводиться в номінаціях: паливно-енергетичні ресурси, теплова енергетика, атомна енергетика, гідроенергетика, нетрадиційні відновлювальні джерела енергії, електроенергетика, екологія в енергетиці, енергозбереження та енергоменеджмент, енергобезпека, економіка енергетики. Переможці та лауреати конкурсу в кожній номінації отримують почесні дипломи та подарунки.

До участі в конкурсі допускаються представники енергетичних підприємств і енергокомпаній, інститутів та науково-дослідних організацій електроенергетичної галузі, Національної академії наук, шкіл, технікумів, вищих навчальних закладів України (віком до 35 років).

Конкурсні роботи (наукова розробка, технічний реферат, патентна розробка, монографія, стаття та ін.), виконані українською або російською мовою, приймаються в паперовому вигляді (один примірник обсягом 20-40 сторінок) до 22 грудня 2013 р.

Конкурсні роботи та анкету учасника просимо надсилати на адресу: 01032, м. Київ, вул. Комінтерну, 27, к. 414 з поміткою «Конкурс «Молодь – енергетиці України – 2013: відкритий конкурс молодих енергетиків та вчених».

Бажаємо всім учасникам конкурсу успіхів і чекаємо їх наукові роботи. Хай переможе найкращий!

Т.О. Ринкова

• КОНКУРС • КОНКУРС •

Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»
ОГОЛОШУЄ КОНКУРС

на заміщення посади науково-педагогічного працівника, яка буде вакантною з 01 грудня 2013 р.:

Кафедра теоретичних основ експлуатації засобів спеціальних телекомунікаційних систем
Професор (0,5 ставки) – 1

Особи, які претендують на заміщення вищезазначеної посади, повинні пройти поглиблене вивчення та відповідати відомчим вимогам щодо працівників Держспецзв'язку.

З кваліфікаційними вимогами до конкретної посади, переліком необхідних документів, які подаються на конкурс, можна ознайомитись у навчальному відділі інституту, тел. 281-91-50, у відділі кадрового забезпечення то обліку кадрів інституту, тел. 281-91-53.

Термін подання документів – до 19 листопада 2013 р.
Адреса інституту: 01011, м. Київ, вул. Московська, 45/1.
Університет житлом не забезпечує.

«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК»
газета Національного технічного
університету України
«Київський політехнічний інститут»

<http://www.kpi.ua/kp>

✉ 03056, Київ-56
проспект Перемоги, 37
корпус № 1, кімната № 221

☎ gazeta@kpi.ua
гол. ред. 406-85-95; ред. 454-99-29

Головний редактор
В.В.ЯНКОВИЙ

Провідні редактори
В.М.ІГНАТОВИЧ
Н.Є.ЛІБЕРТ
Д.Л.СТЕФАНОВИЧ

(керівник прес-центру
НТУУ «КПІ»)

Дизайн та комп'ютерна верстка
І.Й.БАКУН

Л.М.КОТОВСЬКА

Комп'ютерний набір
О.В.НЕСТЕРЕНКО

Коректор
О.А.КІЛІХЕВИЧ

Рестраційне свідоцтво Кі-130
від 21. 11. 1995 р.

Друкарня ТОВ «АТОПОЛ»,
м. Київ, бульвар Лепсе, 4

Тираж 2000

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Позиція редакції не завжди збігається
з авторською.